

LANDSKAPSSTYRELSENS MEDDELANDE⁴⁵⁵
till Landstinget angående komplettering
av uppgifter rörande revisionen av
självstyrelselagstiftningen.

Genom meddelande nr 1/1978-79 har landskapsstyrelsen underrättat landstinget om slutförandet av självstyrelse-, lagsrevisionskommitténs arbete samt anfört vissa egna synpunkter på kommitténs betänkande. I betänkandet ingår som bilaga (Bilaga 1) vissa beräkningar rörande det ekonomiska utfallet för landskapet om det av kommittén föreslagna finansiella systemet hade tillämpats under åren 1974-76. En motsvarande beräkning för år 1977 har i dagarna färdigställts vid budgetbyrån. Denna beräkning jämte de av budgetbyrån uppgjorda kommentarerna till densamma har av landskapsstyrelsen tillställts de enskilda landstingsmännen.

På grund av att landstingets behandling av revisionskommitténs betänkande är omedelbart förestående har landskapsstyrelsen ansett sig böra omedelbart överlämna det nya materialet till landstingets kännedom, varvid någon tid för eventuella nya överväganden från landskapsstyrelsens sida rörande revisionskommitténs förslag inte funnits.

Mariehamn den 23 mars 1979

L a n t r å d

Lagberedningschef

Folke Woivalin

Christer Jansson

Utredning om 1977 års ekonomiska utfall

I självstyrelse revisionskommitténs betänkande ingick såsom Bilaga 1 en sammandragskalkyl utvisande hur landskapets situation skulle varit för åren 1974, 1975 och 1976 om den av självstyrelse revisionskommittén föreslagna finansiella nyordningen skulle ha tillämpats redan då.

Budgetbyrån har sedan grundmaterial erhållits beräknat motsvarande utfall för finansåret 1977 och kompletterat kalkylen härmed (Bilaga I). I sin utredning för åren 1974-1976 framhöll byrån

- att ett rättvisande resultat skulle förutsätta en jämförelse för en lång tidsperiod
- att landskapets skatteandel är beroende av hur de debiterade direkta skatterna i landskapet utvecklar sig i förhållande till motsvarande debiterade skatter i riket; och
- att skatteandelens årliga storlek är beroende av hur statens skatteinkomster bokföres.

Av uträkningarna för år 1977, som baserar sig på revisionskommitténs förslag, framgår bl.a. följande:

1. INKOMSTER

1.1. Inkomster enl. landskapets ordinarie bokslut

Landskapets egentliga inkomster har ökat med 8,3 milj. mark, varav 6,4 milj. mark hänför sig till ökningen av driftsinkomsterna från Hotell Arkipelag.

1.2. Avräkningsmedel (Bilaga I.1.)

Relationstalet för de debiterade direkta skatterna för år 1977 utgör 0,623 %. Det slutliga relationstalet för år 1977, som uträknas enligt tre års medeltal, blir dock lägre eller 0,594 %.

Såsom av Bilaga I.2. framgår har statens direkta skatteinkomster för år 1977 jämfört med år 1976 minskat med ca 1 miljard eller 9,1 procentenheter.

Av bilaga I.3. framgår uträkningen av skatterelationstalen och utvecklingen av den debiterade inkomst- och förmögenhetsskatten under åren 1974-1977.

Landskapets skatteandel av de indirekta skatterna ökar jämfört med år 1976 för de olika inkomstkällorna enligt följande:

Omsättningsskatter	8,5 milj.mark
Import- och exportskatter	0,1 "
Acciser	3,3 "
Skatt på bilar och motorcyklar	0,2 "

För följande inkomstkällor minskar intäkterna:

Övriga inkomster av skattenatur	0,3 milj.mark
Bruksavgift för personbilar (slopad)	0,7 "

Sammanlagt ökar landskapets skatteandel av de indirekta skatterna med 11,1 milj.mark.

Då skatteandelen av de direkta skatterna minskar med 8 milj.mark ökar landskapets totala skatteandelar med endast 3,1 milj.mark. Övriga inkomsters ökning påverkar kalkylen i mycket ringa omfattning.

Landskapets i "Avräkningsmedel" ingående utgiftsandelar för statens lokalförvaltning ökar med 0,5 milj.mark och i överföringsutgifterna med 2,6 milj.mark.

Med beaktande av utgiftsandelarna ökar posten "Avräkningsmedel" med endast 0,3 milj.mark.

1.3. Nya inkomster (Bilaga I.4.)

De skatter och avgifter landskapet självt föreslås få uppbära ökar med 0,9 milj.mark.

2. UTGIFTER

2.1. Utbetalat enligt landskapets ordinarie bokslut.

Utgiftsökningen är här betydande. Utgifterna och deras ökning framgår per utgiftsart av bilaga I.5.

Av särskilt intresse är gruppen realinvesteringar som ökat med 10,2 milj.mark sedan år 1976. Här vore det ur utredningssynpunkt viktigt att kunna bedöma hur högt realinvesteringarna enligt nugällande självstyrelselag

kan stiga till i genomsnitt per år. En sådan bedömning är emellertid synnerligen svår eftersom en stor del av realinvesteringarna kan anses hänföra sig till utgifter beroende på landskapets särförhållanden.

Av 1977 års realinvesteringar hänför sig 8 milj.mark till anskaffning av färjor för skärgårdstrafiken. Då en genomsnittlig årlig investering i färjor (återanskaffning) om ca 4 milj.mark kan betraktas såsom normal, uppvisar finansåret 1977 sålunda en "överinvestering" av ca 4 milj.mark. År 1974 liksom år 1976 upptar inga utgifter för färjanskaffningar.

Färjanskaffningar:

<u>År</u>	<u>Milj.mk</u>
1974	-
1975	4,8
1976	-
1977	8,0

2.2. Nya utgifter

Beträffande dessa hänvisas till de i självstyrelservisionskommitténs betänkande angivna principerna. Det är självfallet icke möjligt att beakta alla volymökningar. Vissa utgifter kommer att bortfalla, nya oförutsedda att uppkomma. Volymökningen och de nya utgifter, som övertagandet av vissa statliga uppgifter leder till, har beräknats till 20,6 milj.mark. Av beloppet utgör 10,0 milj.mark volymökningen.

Finansieringen av nya utgifter i riket möjliggöres genom att utgifter bortfaller men framförallt genom nya inkomster, antingen i form av direkta eller indirekta skatter eller avgifter. Sålunda kommer nya utgifter även i landskapet att finansieras till stor del med ökad andel i direkta skatter, indirekta skatter eller avgifter om icke staten finansierar sina utgifter genom upplåning. Temporärt för några år kan finansieringen av statens utgifter till viss del ske genom väsentligt ökad upplåning. Detta framgår av de senaste årens statliga upplåning.

<u>År</u>	<u>Milj.mk</u>
1974	269
1975	988
1976	1.587
1977	2.015
1978(11 mån)	4.715

En dylik finansiering genom upplåning i stället för genom direkta skatter, indirekta skatter och avgifter gör att länskapets inkomstandelar för uppenbara "låneår" minskar.

2.3. Bortfallande ordinarie inkomster

Inkomstminskningen gäller Mariehamns stads andel i utgifterna för polisinrättningen, som bortfaller efterhand.

2.4. Utgifter erlagda med e.o.anslag

Utgifterna baserar sig på uppskattningar. Se självstyrelseredovisningskommitténs betänkande.

Allmänna kommentarer

rörande utredningen för år 1977

Nettoresultatet för år 1977 utvisar ett matematiskt underskott om 18,3 milj.mark. Det dåliga resultatet beror framförallt på att statens direkta skatteintäkter enligt bokslutet minskat med ca 9 procentenheter i stället för att normalt öka. Detta beror bl.a. på bokföringen av de direkta statsskatterna år 1976. Såsom budgetbyrån på sid. 8 i sina kommentarer till sammandragskalkylen över det beräknade resultatet av den finansiella nyordningen (självstyrelseredovisningsbetänkandets bilaga 1) framhöll, uppsköt staten vissa skatteåterbäringar och uppborädsredovisningar till år 1977, vilket ledde till en ökning av statens direkta bokförda skatteinkomster år 1976 och därmed även till en ökning

av landskapets andel i de direkta skatteinkomsterna för år 1976 (8 milj.mark). Detta påverkar - framhöll budgetbyrån - de följande årens inkomster. I övrigt beror även utvecklingen på ändring i skatteskalor och på försämrad sysselsättning och därmed försämrad inkomstnivå.

Underskottet i 1977 års kalkyl kan till ett belopp av 4 milj. mark även anses bero på en under året verkställd "överinvestering" (punktsatsning) ifråga om anskaffning av färjor.

Till viss del kan även underskottet förklaras med att staten finansierat sina utgifter med en ökad upplåning (se texten under p. 2.2. Nya utgifter).

Minskningen av landskapets skatterelationstal för år 1977 påverkar resultatet minskande med 4,5 milj.mark.

Vid bedömningen av 1977 års resultat bör man även beakta att utgifterna i landskapet under året steg mera än i riket. Landskapets andel av de sammanlagda statsutgifterna ökade från 0,42 till 0,47 procent. Investeringslånen steg från 2,3 milj.mark år 1976 till 4,8 milj.mark år 1977. Utvecklingen av landskapets utlåning för större låneändamål framgår av bilaga I.6.

Såsom av bilaga I.7. framgår har landskapets långivning under år 1977 varit ca 15 milj.mark större än inkomsterna av långivningen. Dessa årliga lånedifferenser påverkar även kalkylen. Utlåningen leder till ökade ränteinkomster och amorteringar, som dock inte inflyter i utlåningsårets penningvärde.

Enligt nugällande system har finansieringen av lån skett huvudsakligen genom ordinarie budgeten och därmed i praktiken med anslag för skattefinansiell utjämning. I statshushållningen har man alltmer gått över till att ge räntestöd för lån som beviljas av kreditinstitut och försäkringsbolag. Systemet att ge direkta lån i stället för räntestöd verkar på kort sikt höjande på utgifterna. En matematisk bedömning av landskapets andel av statens utgifter ger bl.a. av denna anledning icke ett rättvisande resultat.

Av betydelse för det åländska näringslivet är att de direkta

statliga finansieringskällor som hittills stått till buds även i fortsättningen skulle göra det. Hit hör bl.a. Utvecklingsområdesfonden, som lånat betydande belopp till åländska projekt. Nyordningen bör enligt budgetbyrån icke utesluta dylika finansieringsvägar.

För närvarande diskuteras både i Finland och Sverige frågan om en utvidgning av den indirekta beskattningen och i stället en lindring av den direkta beskattningen. Osäkerheten ifråga om verkningarna på skatterelationstalet vid en glidning över till konsumtionsbeskattning från direkt beskattning eller ett eventuellt slopande av de direkta skatterna gör att en viss försiktighet borde iakttagas. Självstyrelse revisionskommittén har i sitt betänkande p. 6.9. sid 94 stycke tre framhållit att landskapet - i händelse av ekonomisk tillbakagång av den omfattningen att vitala samhällsfunktioner i landskapet skulle hotas - skulle vara berättigat till särskilt statsbidrag. Men ändringar i den direkta beskattningen, som kan påverka skatterelationstalet så att det sjunker till en nivå, som leder till väsentligt minskade inkomstandelar för landskapet, kan även inträffa.

Mot bakgrunden av eventuell framtida glidning över till bl.a. indirekt beskattning eller andra inkomstkällor, varigenom det nya beräkningssystemet inte mera skulle ha avsett sakligt och skäligt innehåll, borde i den nya självstyrelselagen förslagsvis inskrivas ett allmänt stadgande att landskapets inbyggare försäkras komma i åtnjutande av enahanda förmåner som på motsvarande områden beredes övriga delar av riket, varvid landskapets avskilda läge och särförhållanden och befolkningens levnadsbetingelser bör beaktas.

Stadgandet skulle vid dylika förändringar förpliktiga staten till särskilda tillägg till landskapets "Avräkningsmedel". Prövningen av dessa tillägg, som inte skulle ske momentvis, kunde ankomma på Ålandsdelegationen.

Av tillgänglig statistik kan man sluta sig till att inkomstutvecklingen av de bokförda direkta skatterna för år 1978 inte kommer att visa en inkomstmässigt positiv trend.

En slutlig bedömning av det ekonomiska utfallet av en övergång till den föreslagna finansiella nyordningen blir beroende av var gränsen går för landskapets utgifter i förhållande till rikets. Det blir i viss utsträckning en politisk bedömning, huruvida något av utredningsårens eller ett medeltal av vissa års utgifter skall anses representativt som relativt utgiftsgräns.

Mariehamn, den 22 mars 1979.

Åke Bamberg

Carita Carlberg

BERÄKNAT RESULTAT AV DEN FÖRESLAGNA FINANSIELLA NYRODNINGEN
 =====

1. I N K O M S T E R	<u>1974</u>	<u>1975</u>	<u>1976</u>	<u>1977</u>
	Mmk	Mmk	Mmk	Mmk
1.1. INKOMSTER ENL. LANDSKAPETS ORDINARIE BOKSLUT				
Influtna inkomster och inkomstrest, exkl. statsanslaget	+ 10,2	+ 12,2	+ 17,8	+ 26,1
1.2. AVRÄKNINGSMEDEL				
Landskapet enl. förslaget tillkommande andel av statens skatte- och dyl. inkomster, minskad med landskapets utgiftsandel	+ 92,4	+105,1	+136,0	+136,3
1.3. NYA INKOMSTER				
Skatter och avgifter som landskapet föreslås självt få uppbära	+ 6,9	+ 8,4	+ 11,3	+ 12,2
2. U T G I F T E R				
2.1. UTBETALAT ENL. LANDSKAPETS ORDINARIE BOKSLUT	- 83,0	-109,3	-129,6	-164,4
2.2. NYA UTGIFTER				
Utgifter på grund av övertagna nya uppgifter och utvidgad verksamhet	- 10,7	- 13,2	- 16,4	- 20,6
2.3. BORTFALLANDE ORDINARIE INKOMSTER	- 0,6	- 0,8	- 0,9	- 0,9
2.4. UTGIFTER ERLAGDA MED E.O. ANSLAG	- 5,5	- 6,0	- 6,5	- 7,0
3. R E S U L T A T	+ 9,7	- 3,6	+ 11,7	- 18,3

1.2. UTRÄKNING AV LANDSKAPETS AVRÄKNINGSMEDEL FÖR ÅR 1977

LANDSKAPETS INKOMSTANDELAR

	Influtit enl. statsbokslutet	Landskapets andel
<u>Skatteintäkter:</u>		
Direkta skatter:		
Inkomst- och förmögenhetsskatt	10.476.762.534	
Sjömansskatt	115.204.091	
Lotteriskatt	21.957.980	
Indirekta skatter:		
Omsättningskatt	8.282.486.966	
På grund av import och export uppburna skatter och avgifter	932.353.338	
Acciser (exkl. elskatt)	5.435.947.628	
Skatt på bilar och motorcyklar	956.950.961	
Investeringskatt	-	
Övriga inkomster av skattenatur (här ingår Oy Alko Ab:s överskott)	536.378.753	
Bruksavgifter för personbilar	-	
Summa skatteintäkter	<u>26.758.042.251</u>	
Landskapets andel enl. skatterelation (0,594)		158.942.769
<u>Övriga inkomster enl. skatterelation</u>		
Statens andel av penninglotteriets vinstmedel	31.322.837	
Statens andel av tippningsvinstmedel	209.285.937	
Dröjningsavgifter, restavgifter och skattetillägg för betalning av skatt inom utsatt tid	<u>117.988.537</u>	
Summa övriga inkomster	358.597.311	
Landskapets andel enl. skatterelation (0,594)		2.130.068

46 Övriga inkomster enl. befolkningsrelation

Böter	50.078.956	
Andel i Finlands bank vinst	<u>101.667.368</u>	
Summa övriga inkomster	151.746.324	
Landskapets andel enl. befolkningsrelation (0,47)		713.208
LANDSKAPETS INKOMSTANDELAR TOTALT		+ 161.786.045

LANDSKAPETS UTGIFTSANDELAR

Lokalförvaltningsutgifter

Beräknade netto-
utgifter för he-
la landet

Landskapets
andel

Domsagorna	38.809.340
Rådstuvurätten och magistraten	72.500.000
Länsrätten	175.000
Landskapsåklagaren	31.900.000
Utsökningsväsendet	30.400.000
Gränsbevakningsväsendet	183.234.675
Beskattning	157.978.696
Omsättningskattebyråerna	38.524.685
Tullverket	103.082.267
Lantmäteriförvaltningen	75.117.939
Luftfartsförvaltningen	48.824.827
Sjöfartsdistrikten och lotsfördelningarna	20.389.911
Näringsövervakningens regionalförvaltning	2.940.659
Arbetarskyddsförvaltningen	<u>22.735.149</u>
Summa lokalförvaltningsutgifter	826.613.148

Landskapets andel enl. befolkningsrelation (0,47)

3.885.082

Överföringsutgifter

Landskapets andel enl. utredning

21.608.000

LANDSKAPETS UTGIFTSANDELAR TOTALT

- 25.493.082

LANDSKAPETS AVRÄKNINGSMEDEL FÖR ÅR 1977

136.292.963

Influtna direkta och indirekta skatter enligt statens bokslut
(milj.mark)

	1974	1975	1976	1977
	Influtet enl. statsbokslutet	Influtet enl. statsbokslutet	Influtet enl. statsbokslutet	Influtet enl. statsbokslutet
<u>Direkta skatter:</u>				
Inkomst- och förmögenhetsskatt	6.806,6	7.781,6	11.471,0	10.476,8
Sjömansskatt	75,2	88,6	115,0	115,2
Lotteriskatt	18,3	23,6	26,3	22,0
	6.900,1	7.893,8	11.612,3	10.614,0
<u>Indirekta skatter:</u>				
Omsättningsskatt	5.412,1	6.127,3	6.667,4	8.282,5
På grund av import och export upp- burna skatter och avgifter	778,0	901,8	890,9	932,3
Acciser (exkl. elskatt)	3.086,7	3.752,5	4.744,3	5.435,9
Skatt på bilar och motorcyklar	518,7	764,0	896,3	956,9
Investeringskatt	1,0	-	-	-
Övriga inkomster av skattenatur	284,1	389,4	571,8	536,4
Bruksavgifter för personbilar	-	-	113,2	-
	10.080,6	11.935,0	13.883,9	16.144,0
	16.980,7	19.828,8	25.496,2	26.758,0

UTRÄKNING AV SKATTERELATIONSTAL

(milj.mark)

Skatteår	Debiterad inkomst- och förmögenhetsskatt		Statens andel i sjömansskatt		Debiterade skatter sammanlagt		Relationstal	
	i hela landet	i landskapet	i hela landet	i landskapet	i hela landet	i landskapet	uträknat per år	uträknat per tre år
1972	4.024,3	20,8	34,7	4,5	4.059,0	25,3	0,625	
1973	5.454,0	27,4	49,2	6,4	5.503,2	33,8	0,615	
1974	6.913,6	39,0	57,2	8,1	6.970,8	47,1	0,676	0,639
1975	8.939,1	42,3	72,0	9,0	9.011,1	51,3	0,570	0,620
1976	10.135,7	48,4	87,5	11,7	10.223,2	60,1	0,588	0,611
1977	9.630,9	48,0	93,7	12,5	9.724,6	60,5	0,623	0,594

1.3. NYA INKOMSTER

Skatter och avgifter som landskapet kommer att uppbära	1974	1975	1976	1977
Arvs- och gåvoskatt	439.512	375.239	792.308	790.708
Motorfordonsskatt	435.476	500.609	550.717	871.378
Försäkringspremieskatt	735.699	847.282	1.032.036	1.504.886
Elskatt	-	-	259.672	768.674
Barnbidragsavgifter	3.680.319	4.637.243	6.342.525	5.815.817
Stämpelskatt	1.654.190	2.066.428	2.336.379	2.427.744
	<u>6.945.196</u>	<u>8.426.801</u>	<u>11.313.637</u>	<u>12.179.207</u>

Moment	Utgiftsart	1974	1975		1976		1977		1978 ¹⁾		1979 ²⁾
		mmk	mmk	ökn.%	mmk	ökn.%	mmk	ökn.%	mmk	ökn.%	mmk
01-29	Konsumtionsutgifter	44,6	54,4	21,8	67,5	24,2	83,6	23,7	94,4	13,0	111,5
30-69	Överföringsutgifter	17,7	27,0	52,8	35,9	32,7	40,4	12,4	48,7	20,4	51,6
70-79	Realinvesteringar	7,0	12,3	76,6	8,7	-29,7	18,9	118,9	22,3	17,5	24,7
80-89	Lån och övriga finansinvesteringar	13,6	15,5	13,8	17,5	12,5	21,5	23,3	24,6	14,3	24,0
90-99	Övriga utgifter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,2
		82,9	109,2	31,7	129,6	18,6	164,4	26,9	190,0	15,5	212,0

Statens utgifter enl. utgiftsart åren 1974-1977

Moment	Utgiftsart	1974	1975		1976		1977	
		mmk	mmk	ökn.%	mmk	ökn.%	mmk	ökn.%
01-29	Konsumtionsutgifter	5.586	7.099	27,1	8.356	17,7	9.414	12,7
30-69	Överföringsutgifter	10.471	13.621	30,1	16.108	18,3	18.551	15,2
70-79	Realinvesteringar	2.557	3.277	28,2	3.182	-2,9	3.170	-0,4
80-89	Finansinvesteringar	1.753	2.756	57,2	2.650	-3,8	3.040	14,7
90-99	Övriga utgifter	941	792	-15,8	797	0,6	889	11,5
		21.307	27.546	29,3	31.094	12,9	35.064	12,8

Landskapets andel av statens utgifter

0,39 % 0,40 %

0,42 %

0,47 %

Uppgifter om statens bokslut för år 1978 föreligger icke.

1) Preliminära uppgifter

2) Landskapets budget för år 1979

Av landskapet utgivna lån åren 1974-1977

Lånens art	1974 utgivna mk	1975 utgivna mk	1976 utgivna mk	1977 utgivna mk
Bostadslån	6.399.750	5.869.300	8.317.110	9.006.475
Amorteringslån för folkskolbyggnader	1.270.906	512.464	1.174.801	681.533
Investeringslån	-	513.000	2.319.800	4.794.900
Lån för kraftutbyggnad	1.700.000	300.000	-	-
Lån för byggande av anläggningar för vattenförsörjning	655.000	1.311.400	1.309.550	1.517.800
Jorrdispositionslån	1.844.565	3.097.235	2.959.120	3.400.450
Amorteringslån för byggande av lagerutrymmen för lantbruksprodukter	299.750	1.780.000	194.000	406.000
Diverse lån	1.210.315	1.084.704	1.333.098	1.397.441
Total utlåning mk	13.380.286	14.468.103	17.607.479	21.204.599

Utlåning i förhållande till ränteinkomster och amorteringar
i landskapets bokslut för åren 1970-1977
(1.000 mark)

År	Räntor (1) mk	Amorteringar (2) mk	Sammanlagt (1+2) mk	Nyutlåning mk	Diff. + mk
1970	845,3	1.564,4	2.409,7	4.487,5	+ 2.077,8
1971	895,4	1.453,7	2.349,1	5.935,1	+ 3.586,0
1972	1.058,3	1.927,1	2.985,4	6.664,1	+ 3.678,7
1973	1.204,7	2.192,3	3.397,0	9.323,6	+ 5.926,6
1974	1.423,5	2.442,8	3.866,3	13.380,3	+ 9.514,0
1975	1.681,7	2.186,4	3.868,1	14.468,1	+ 10.600,0
1976	2.348,4	2.833,7	5.182,1	17.607,5	+ 12.425,4
1977	2.951,3	3.212,4	6.163,7	21.204,6	+ 15.040,9